

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Философия және саясаттану факультеті
Жалпы және қолданбалы психология кафедрасы

Медициналық психология

**дәріскер: психол.ғ.к., аға оқытушы Құдайбергенова
С.Қ.**

2022-2023 оқу жылы

15 дәрiс

ДӘРiГЕРЛiК ДЕОНТОЛОГИЯ

ДӘРІГЕРЛІК ДЕОНТОЛОГИЯ

Медицина - ең ежелгі мамандықтардың бірі. Ол ем қолданып, шипа дарытудың бай тәжірибесін менгеріп, адам іс әрекеттерінің өзге түрлерінен ерекшеленетін белгілі бір қасиеттер иеленеді. Медицинаға да әлеуметтік-саяси құрылысқа байланысты қалыптасатын өзіндік ахлаки және адамгершілік жосындар тән болмақ. Көне замандардан бері дәрігерлікпен шұғылданатын адамдарға айрықша адамгершілік талаптар қойылып келеді. Ежелгі дәуір медицинасында дәрігерлер басшылыққа алуға тиісті адамгершілік талаптар мен ахлаки жосындардың тұтас бір жиынтығы қалыптасқан.

ДӘРІГЕР МЕН НАУҚАС

Емдеу жұмыстары барысындағы дәрігер мен науқастың өзара қарым-қатынасының моральді-этикалық мәселелері деонтологияның маңызды тармағы болып табылады. Емдеу мекемесі туралы алғашқы әсердің жағымды, не жағымсыз болуы медицина қызметкеріне, осы жердегі жұмыс тәртібі мен жай-ахуалға байланысты қалыптасады. Емдеу мекемесіндегі орта мен ахуал науқастардың көңіл-күйіне, сайып келгенде, емдеу ісіне зор ықпалын тигізеді.

Медициналық қызмет этикасы

Этика — адамгершілік туралы және оның әлеуметтік мәні туралы ілім. Медициналық этика - медицина қызметкерлерінің адамгершілік қасиеттерінде көрініс табуда. Ол медицина қызметкерлерінің ерекшеліктері мен қоғамда алатын орнына байланысты мінез-құлық нормаларын реттейтін қағидалар жиынтығын қамтып, дәрігердің науқастармен және олардың туыстарымен өзара қарым-қатынасын, тән және жан тазалығын қарастырады.

ДӘРІГЕР ЖӘНЕ ҚОҒАМ

Медициналық деонтология медицина қызметкерлері қызметінің моральді-этикалық негіздерін, олардың рухани және жеке қасиеттеріне қойылатын талаптарын, қоғам мен халық алдындағы жауапкершіліктерін, науқастармен, олардың туыстарымен, әріптестерімен өзара қарым-қатыстарын қамтиды. Бұған дәрігердің кәсіби тұрғыдан өсу, науқастардың тілек талаптарын мейлінше қанағаттандыру мақсатымен емдеу, аурудың алдын-алу мекемелерінің қызметін ұйымдастыру мәселелері жатады. «Дәрігер шеберлігі» ұғымын техникалық тәсілдер қауызына қамап қоюға болмайды. Бұл - дәрігердің бойына біткен «клиникалық ойлау жүйесі» деп аталатын, интеллектуальді жұмыс түрінде көрінетін творчестволық үрдіс

Қазіргі заманғы түсінік бойынша , медициналық этикаға келесі аспектілер кіреді

Медициналық этиканың қазіргі заманғы ережесі

- Стационарда және бөлімде жұмыс тәртіпті болу керек. Субординацияны, яғни кіші медицина қызметкерінің жоғарғы медицина қызметкеріне деген қатынасын сақтау керек.
- Медицина қызметкері науқасқа деген қатынасы тұрақты болу қажет
- Дәрігер жоғарғы білікті маман болуы қажет.
- Науқастың қатысуымен басқа медицина қызметкерлердің қателіктерін айтпауы тиіс.
- Дәрігер диагнозды, емдік шаралардың көрсеткіші мен қарсы көрсеткіштерін ескере отырып, қажетті операция жасалуын басқа дәрігермен кеңесе отырып іске асыруы қажет.
- Орта және кіші медицина қызметкерлерімен қарым қатынас жақсы болуы қажет.
- Дәрігер тактикасын науқастың мінезіне, оның мәдениет деңгейіне, ауру сатысына, психика ерекшелігіне қарай жүргізілуі тиіс.
- Дәрігер науқастың туыстарымен баязы болуы керек, дәрігерлік құпияны сақтауы тиіс. Егер де аурудың асқынған түрлері болғанда жақын туыстарымен ашық әңгімелесуіне болады.

ЯТРОГЕНИЯЛАР

Кез-келген дәрігердің негізгі өсиеті «Зиян келтірмеңіз!» екенін бәрі жақсы біледі. Дәрігерлердің көпшілігі оны орындауға тырысады, бірақ өз кәсібіне берілгендердің бәрі де қателеседі және жай ғана дұрыс емес орын алып, өз ісімен айналысатындар туралы не айтуға болады.

Ятрогенді аурулар ұғымына медициналық араласу немесе әсер ету әсерінен туындаған жағдайлар мен аурулар жатады. Бұл физикалық және психологиялық проблемалар болуы мүмкін. Егер аурудың басталу сипаты бойынша жіктеуді қарастыратын болсақ, онда ятрогениялар бірнеше кластарға бөлінеді:

Аурудың алдын алуға байланысты ятрогениялар.

- Диагностикалық байланысты.
- Нашақорлық.
- Сәулелік диагностикадан немесе терапиядан туындаған ятрогениялар.
- Медициналық жабдықтар мен құралдарды қолдану.
- Қан құюдан кейінгі асқынулар.
- Анестезияның дұрыс емес дозасына байланысты өлім.
- Хирургиялық операциялар нәтижесінде ятрогения.

Психикасын қорғау мақсатындағы принциптер

1. Науқастың өз ауруының әсерінен болған эмоционалдық жарақатын өршітпеу;
2. Әрбір науқасты ең біріншіден жеке тұлға ретінде қарау. Оны рухын басып тастамау, одан жоғары блмау, онымен интеллигентті түрде сұхбаттасу.
3. Ауыр науқасты дөрекілік және назар бөлмеу арқылы жаралау жеңіл. Сондықтан сөйлесудің өзіне аса мән беру керек.

ДӘРІГЕР ЖӘНЕ ҚОҒАМ

Медициналық деонтология медицина қызметкерлері қызметінің моральді-этикалық негіздерін, олардың рухани және жеке қасиеттеріне қойылатын талаптарын, қоғам мен халық алдындағы жауапкершіліктерін, науқастармен, олардың туыстарымен, әріптестерімен өзара қарым-қатыстарын қамтиды. Бұған дәрігердің кәсіби тұрғыдан өсу, науқастардың тілек талаптарын мейлінше қанағаттандыру мақсатымен емдеу, аурудың алдын-алу мекемелерінің қызметін ұйымдастыру мәселелері жатады.

Қорытынды

Жалпы этика дегеніміз менің ойымша адамгершілік туралы және оның әлеуметтік мәні туралы ілім. Медициналық этика - медицина қызметкерлерінің адамгершілік қасиеттерінде көрініс табуда. Ол медицина қызметкерлерінің ерекшеліктері мен қоғамда алатын орнына байланысты мінез-құлық нормаларын реттейтін қағидалар жиынтығын қамтып, дәрігердің науқастармен және олардың туыстарымен өзара қарым-қатынасын, тән және жан тазалығын қарастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер

- Коммуникативтік дағдылар
(М.А.Асимов, С.А.Нұрмағамбетова,
Ю.В.Игнатъев)
- <http://shava.kz/>
- [www.aktobegazeti.k](http://www.aktobegazeti.kz/)
- <http://ikaz.kz/>